

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у Франковој улици број 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

Положај Румуније

Тома Јонеско, румунски сенатор, професор медине и бивши ректор универзитета у Букурешту, брат Така Јонеско, познатог румунског државника, стигао је ових дана у Париз, после дугог путовања, у току кога се он доспао бавио и у Русији. У разговору са једним сарадником »Тана«, Јонеско је изјавио ово:

«Са свим је природно, хоћу прво да вам говорим о мојој отаџбини. Кад сам пошао из Румуније, видео сам да је, и поред моралних и материјалних неовоља, румунски народ свих класа и свих мишљења постао једна целина и то у таквом апсолутном степену, да нема никакве подвојености. Пре рата подвојеност, која је постојала између имућних елемената и народних маса, била је врло велика. Данас је она ишчезла, и сада посогоји само једно једино мишљење, једна једина воља, једна једина мисао: истрајати до краја, па макар када крај дошао.

Али у овом моменту, у то будите уверени, ми мање мислимо на непријатеља који хоће да нас исгисне из наших планина, него на Русију која је још наш савезник и која је дошла да брани наша права и наше националне аспирације.

Садашња ситуација у Русији нема никаквог утицаја на промену наше политике: ни наша војска ни наш народ, и поред толиких тешкоћа и мука, неће напустити циљ, који смо ми одлучили да досигнемо и који је истоветан као и код наших Савезника; али нам та ситуација задаје бриге просто као пријатељима Русије, који Русији желе свако добро.

Што се тиче мојих личних утисака из Русије, могу вам рећи, убеђен сам да максималистички режим неће бити дугог века и да не може да се одржи. Да ли ће он пасти кроз неколико месеци, то не знам.

Очевидно је, овај ће се режим срушити под притиском спољашњих или унутрашњих дogađaja, а може бити и под притиском и једних и других. Чим сви про-

тивни му елементи добију способне људе који би их ујединили и повели, промена ће бити изведена. За сада опозицији против бржевика потпуно недостаје организација, изузимајући можда Јужну Русију. У Петрограду и у Москви влада употребљава сва срества, те да не дође до отпора.

То је све било друкчије, кад су умерени елементи били на власти после обарања царизма. Ова је епоха била епоха бескрајних беседа и непрекидних манифестација у корист или против идеја најразноликијих и најсујпротнијих. Данас под

владом Лењина и Троцког, северна и централна Русија ћути као гроб. Нико не може да подigne глас против бржевика.

Сваки скуп, и то не онај од хиљаду или сто особа, већ и онај од четири или пет пријатеља, постао је немогућ. Али ипак тежње за обарањем данашњих властодржаца може се без устручавања рећи, тајко су моћне и јаке, да ће неминовно избити у каквом великом покрету, који ће донети дефинитивно стабилизирање ствари.

КЛИН КЛИНОМ

»Дји Мел, јавља, да је министарство спољних послова узео у своје руке ствар заробљених енглеских авијатичара капетана Шола и капетана Буда, које је немачки ратни савет казнио са по десет година затвора, зато што су бацили нарочите прогласе пропагандистичке у непријатељској келији. Министарство спољних послова јавило је преко холандске владе немачкој влади, да се дознало из немачке штампе о овој казни против пореде међународног праза«, како Немци кажу. Саопштење наглашава, да министарство спољних послова, на после ближњивог спитивања свих међународних принципа, не налази ни један пропис који би забрањивао бацање листића за пропаганду; да су Немци и се мисли усвојили овјет метод у врло великим размерама; и да ће репресије бити одмах предузете, ако Шол и Буд не буду смешта ослобођени и увршти се у ратне заробљенике.

За срећу аустроугарске пролетерске класе, као и за срећу пролетера других земаља, цео свет је изгубио веру у првиче аустријских патријата.

Што се таче саме Немачке налазимо у једном анексијонистичком листу, у »Дајчес Тагесцјунгу«, дасе ствара озбиљан покрет против милитаризма, који је главни штаб наметнувши влади. Овај лист доноси текст једне наредбе генерала фон Кесела, команданта берлинске области, који се односи и упућена је амбиција за освајање.

„Дејли Мел“ каже, да приједа ових репресалија наје означена, али да ће оне, ако већ морадну да се употребе, извесно бити сразмерне раду непријатељевом.

Према Хашкој конвенцији, о намерама за репресалије мора се јавити на месец дана унапред, и ако минашарство спољних послова не добије кроз неколико да на извештај од Немачке да су његови ухапшени официри слобођени, ова ће азима бити дата у много општијој форми. Енглеска више има заробљеника немачких, него Немачка енглеских, и она је следствено у таквом положају да може да изведе репресалије врло енергично. Министарство спољних послова зна врло добро какви су све прогласи

ци од стране немачких авијатичара, и оно их има читаву колекцију.

У ВАЗДУХУ

Лондон. — Надмоћност британске авијатике на западном фронту постаје све очевиднија. Савезници у опште на свима фронтовима у том погледу стоје много боље од непријатеља.

На италијанском фронту енглески авијатичари оборили су последњих дана 8 непријатељских авиона, италијански били француски 13.

Од 13 до 25 јануара оборено је на италијанском фронту, у ваздушним борбама свега 56 непријатељских авиона.

РУСКИ ДОГАЂАЈИ

Лондон. — Максималистички владни комисари упутили су овакву прокламацију:

»Свима у иностранству,

Аустроугарски управљачи се труде да стишају немире аустро-угарске пролетерске класе, уверавајући је да централне сile немају намеру да иду за анексијама, већ да ове иду за демократским марам. Ове изјаве само изазивају безмерно чуђење у Русији. Услови за мир, који су оне изнеле у Брест Литовску представљају у ствари најинсгаровније александрије. Иде се доле, да ове хоће да се дочекају Польске, Литваније, Курдакије, Риге и острва Езел, Даго и Мон, што саскако значи распарчавање Русије.

Радећи на оваквом програму, управљачи Централних Сила говоре о демократском миру. Истине је да у овој политици Аустроугарска и рапаше пасивну него активну политику.

У току преговора у Брест Литовску улога представника Аустроугарске сводила се на то да потломаже систематски све анексијонистичке тежње генерала Хоффмана и немачког министра спољних послова фон Клизмана. Али то тек неће мори да овласти разне аустроугарске патријете, као пријаје аустроугарском пролетаријату првиче да је граф Червин засточник мира.

За срећу аустроугарске пролетерске класе, као и за срећу пролетера других земаља, цео свет је изгубио веру у првиче аустријских патријата.

Што се таче саме Немачке налазимо у једном анексијонистичком листу, у »Дајчес Тагесцјунгу«, дасе ствара озбиљан покрет против милитаризма, који је главни штаб наметнувши влади. Овај лист доноси текст једне наредбе генерала фон Кесела, команданта берлинске области, који се односи и упућена је амбиција за освајање.

неком Ериху Кутлеру. У воју се каже:

»Ва сте, 1 јануара 1918, на једном збору ранијих бораца и инвалида, позвали збор да, у знак протеста, врати напати одликовања. Овај повеља који је велики број одликовања Гвозденим Крстом оставио сва одлачења смањује уочима света једно одлакованих, које је врло високо цењено. Због тога се смењујете са председништва тог удружења.«

Из једног извештаја тога истог месеца види се, да и велика маса иде франкфуртским улицама вичуће: Доле рат! Живе општи мир! Због свих манифестација је генерал Ридел, командант 18 корпуса, издао ову наредбу:

»Зборови лјеge »Немачка Отаџбина« нису могли да се одрже због тога, што су гојевици морали да буше под узвећима присутних. Ове скандалозне сцене су се наставиле и у јануарског локала, где је било и сумњивих личности.«

Због тога је генерал забрањио све јавне зборове у Франкфурту.

Треба правити разлику између Немачке и Аустрије. У Немачкој су елементи, који хоће да маневрују свој прокт против продужења рата, бројни телесне слабости и туберкулозе, помешан с војницама у истом простору стварно је страшну заразну опасност. Међу грађанима, било је и веће од шеснаест година и стараца.

Бараја када је служила за болницу, заслужује нарочиту пажњу, јер је једна једана у логору који је бројао више од пет хиљада људи. У једном су одељењу била грозница, у другом сви остали болесници. Нагомилани један и поред другог на метар растојања видели су се људи који су боловали од плунђивих болести, од болести већерничких рана и напослетку

је амбиција за освајање. Овај је се односи и упућена је амбиција за освајање.

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

тровску, ставити врат на жртвенак. Из свег нашег срца, свом нашем вољом, ми хоћемо да успоставимо режим права, који ће укинути рат, али треба да тај сан буде и остварљив.

А да ли ће он то бити, ако се одржи немачки милитаризам, ако немачки социјалистите не удрже своје снаге да ће победе? Је ли могућно мислити на неки мир са поравнањем, кад се жели мир права?

Завршујући, бивши министар је истакао потребу за наставак борбе за пролетерске захтеве, али после рата. «За сада наме је важнији задатак, јер се води борба за слободу, за право и за екзистенцију и зато треба победити. Говорник је бурно позајмљен.

СОНИНО

ГОВОР АЛБЕРТА ТОМЕ

Лондон. — Дописник »Тајмса« из Рима телеграфише да ће положај министра спољних послова Сонина зависити од изјава, које председник владе Орландо буде учинио у парламенту.

Социјалистичка група и више других чланова парламента незадовољни су политиком Сониновом.

Заробљеници у Немачкој

II

Број заробљеника који се налази у барајама очигледно је врло велики према запремини ваздуха и по вршини простора. У одељењима је становало го sto двадесет људи, док би са гледишта хигијене било допуштено једна половина. Ваши су се у међим становима врло бројно намножиле и нагло су се плодиле.

Заробљеници су грађани и војници, Грађани су били у почетку одвојени, а доцније су их помешали са војницима. Ово је било врло опасно с погледом на последице, јер велики број грађана који је био поштеђен од војних ратова због телесне слабости и туберкулозе, помешан с војницама у истом простору стварно је страшну заразну опасност. Међу грађанима, било је и веће од шеснаест година и стараца.

Бараја када је служила за болницу, заслужује нарочиту пажњу, јер је једна једана у логору који је бројао више од пет хиљада људи. У једном су одељењу била грозница, у другом сви остали болесници. Нагомилани један и поред другог на метар растојања видели су се људи који су боловали од плунђивих болести, од болести већерничких рана и напослетку

је амбиција за освајање. Овај је се односи и упућена је амбиција за освајање.

Логори насиља установљени су у циљу изнуђавања и постоје скоро годину дана. Ови логори, који се налазе у Польској и Русији, нису ни једном посећени санитетском и неутралном комисијом. Можда је врло добро познато изван Немачке шта се догађа у овим

логорима, јер на супрот овој ме што је прописао у логорима за рад, допушта се заједницима у овим логорима, да могу писати у своју земљу и њихова писма вису цензурисана. Према томе је јавност вероватно обавештена о животу заробљеника у овим логорима. Зва се да су радови врло тешки, храна рђава и недовољна, а дисциплина врло строга и беџашница.

Трећа врста логора је капаљења од радника. Њихова број пење се на сто хиљада на и више. Ови су логори за експлоатисање радне снаге на јевтин начин. Заробљеници се употребљавају за руднике на миног угља, гвожђа, соли и фабрике, па чак и ратне, за напуштање бара, нарочито за мешта под тресетом и мајдане са латнитом. Немци имају од тога велике користи. Ове раднике нису посебивале комисије. На један странац не може добити дозволу да их види. Заробљеници који су овде употребљени немају права да својим породицама назначају место где раде. Њихова писма, строго цензурисана, путују из логора коме они званично припадају, па да су од њега километрима удаљене. Одговори на писма су адресованы на велики логор, а пратије и породица несртних заробљеника, који већ читаву годину дана раде на дну каквог рудника, у ствари и не знају у коме су они месту. И можда чак верују да се ови чувају у неком лепом логору о коме причају наивни и рђави обавештени неутралци.

Само лекари, Бланшод и Шпајер, који су посетили неке од ових логора за рад упознали су јавост о својем утишцу у написима које су објављивали последњих дана у Женеви: «Очевидно је да су ускреће много броје у свим рудницима, одакле су готово сви рудари отишли и где се оставило да раде људи чији је занат пре рата била сасвим друга». Исти се случаји дешавају у фабрикама и велики број сведока које смо ми испитали, потврдио је ово. Разв болевање међу заробљеницима, који су навикнули на друга живот, мора бити врло велико.

Бланшод и Шпајер утвђују да у крупној фабрици у Рајххаузену број оболелих заробљеника достиже дневно 30-40 од сто што долази од тешког рада и вазења.

КРАЉЕВА РЕЧ

Ламија. — Пролазећи овуда, на путу за Солун, краљ Александар је извршио преглед трупа и ово им је изговорио:

«Мени је врло тешко због недавне побуње. Ви имате дужности према мени, као према своме краљу и као према главном команданту војске, дужност да се покоравате и да заједнице прошлост јер сам и ја сам признао нови режим.

Наша отаџбина, која је у опасности, мора свим силама помоћи свету борбу, коју су

предузеле Силе Защите тице и која ће допринети ослобођењу наше неослобођене браће. Издајство је не само ометати ову борбу, већ и само помислити да је нећете помагати.

У име отаџбине у опасности ја тражим од вас да помогнете дело владе, која ужива моје апсолутно поверење.

Живео народ!

АМЕРИЧКА НАРЕДБА

Њујорк. — Генерал Першинг, командант америчких трупа на Француском фронту издао је једну наредбу, у којој објашњава да је пама потребу цезура и даје им низ ол-

ко с. в. та о државу. У наредби се каже: «Не заборавите никада да смо у рату и да непрјатељ вреба. На све српце гледајте са непонећима. Нијакај ће будите нимало поверијавати према женама, јер су жене највећи и шкодљиви непријатељеви.

На улицама и на јавним местима се да здрави већ ју уши. Не износите своје мештје о војним питањима ни о општој ситуацији. Избегавајте да дајте утисак пе имаца, било речима, било држачем. Имајте увек поверење у усек наше ствари.

Чувајте се свакога који вам поставља питања војне проправе и свакога који се интересује свим питањима.

КОД НЕПРИЈАТЕЉА

Цариград. — Депонија «Фосише Цајтунг» је јављаје своме листу из Бече, да узркује решење и најмање тако брзо.

У априлу се јавило да «званична социјалдемократија» проповеда мир радницима, на супрот социјалистима из мањине, који су једва и чинили неку странку.

Сада три шефа «званичне социјалдемократије» пристају да буду у одбору са социјалистима из мањине, да канализују покрет. Кад се све то пореди, може се рећи, да је данас тежа ситуација.

Дописник масли да су концепције владане прости обећања. Министар за исхрану обећао је бољу организацију поделе хлеба: министар унутрашњих Дела пристаје да на проширење изборног права гласа за општинске изборе. Тиме би социјалисти добили у са моме Бечу више хиљада административних посаја. Али — додаје дописник — историја ових обећања и начин како се она изгравирају, довољно је познато.

Одлука радничких представника да се прекане штрајк, изазвала је велико нездадовољство. Екстремни елементи социјалиста жестоко нападају на председништво странке и претима новим штрајковима.

Истога је маштења и дописник «Берлинер Тагблата», који јавља да је ситуација у Аустрији веома деликатна и да о томе треба водити обзирна разочарујућа у Немачкој. Народи у Аустрији неће да се боре више за анексионистичке циљеве.

Дописник опомиње немачку врховну команду на ово стање духова, да не би до живела какво неугодно из ненађења.

Париз. — Поводом штрајкова у Немачкој, «Ган» пише:

«Покушај о пштег штрајка већ је био у Берлину 3. априла 1917. Сравнивши вести, које нам данас долазе са онима из тог времена, може се судити о релативној вредности да нашњих догађаја. По ондањим дешевама било је 125 000 штрајка, данас их има на више стотина хиљада.

Тада се јавило и заједничне штрајкове у различним крајевима Немачке. Данас се јавља за више. Што се тиче Берлина, власти су објавиле, да је после 48

ко с. в. та о државу. У наредби се каже: «Не заборавите никада да смо у рату и да непрјатељ вреба. На све српце гледајте са непонећима. Нијакај ће будите нимало поверијавати према женама, јер су жене највећи и шкодљиви непријатељеви.

На улицама и на јавним местима се да здрави већ ју уши. Не износите своје мештје о војним питањима ни о општој ситуацији. Избегавајте да дајте утисак пе имаца, било речима, било држачем. Имајте увек поверење у усек наше ствари.

Чувајте се свакога који вам поставља питања војне проправе и свакога који се интересује свим питањима.

ПРИЗНАНИЦЕ ИЗ СРБИЈЕ

Обавештајни број Српске Цркве Креста у Солуну, добио је највећу партију оригиналних пријатеља из Србије за следеће узете. Умнавају се улагани да се обрате свом вијору лично или писмено, како би им се пренеле признанице предаје. Лица која се обраћају вијору писмено да им се признанице пошљу, дужна су тачно да назначе коме су новац слали, место где и време кад су слали, јер се без тога признанице не могу исплатити.

Из крајева под Аустријом

Агатоновић Малета, Андрић Драгослав, Андраш В. В., Аранђеловић Јован, Арамовић Бранко.

Баронић Евгеније, Бељић Чедомир, Благојевић Милоје, Бранковић Драг, Бушетић Чедомир.

Владољуб Живјан, Валентијан Ћерић, Војковић Милан, Вранеш Јован, Вранеш Вадосав, Врбња Која, Вуковић Љубомир.

Гавриловић Драгутин, Гајић Константин, Гизданић Виктор, Госпанић Јован, Гудовић Милан (2).

Данијановић М. Стражића, Димитријевић Божа, Додић М. Душан, Доставић Ч. Ђорђевић Јеротије.

Из крајева под Бугарима

Алексић Јубомир, Анђелковић Светозар, Арнеловић Лука (2).

Буњић Михајло.

Вајачић Јосиф, Вукомановић Боривој.

Ђикић Гаврило, Ђорђевић Божидар, Ђокић Спиро.

Живковић Д. Стеван, Живковић Стеван.

Здраворић С. Милан, Јовановић Таса.

Костић Драг, Костић Јордан.

(Наставиће се)

САОПШТЕЊА

ЧИТУЉА — У Крушевцу је ујутро 3. новембра 1917. године наш добар брат Војислав М. Гавриловић, повереник добра Димитрија Марковића (Пеће) трг. из Крушевца не доћакавши састанак наш у милој нам Великој Србији.

Јављамо ово нашим и војним добриим пријатељима и другима. Ожалошћена браћа: Данил, Милан и Миломир М. Гавриловић б. агајнк б. п. п. 12.

Иља М. Павловић, варедник — ћак (субјект II крајујевачке гимназије) моли све лица са истим именом и прешименом, да му сву његову пошту из Србије — ако је по грчкој улућена — доставе на адресу поште бр. 414.

Поручник Милан Милосављевић б. п. бр. 603, извештава Јосифа Томића професора из Шапца, да је његова породица је у Ници, али без новца.

Поручник Милан Милосављевић б. п. бр. 603 извештава: Милади Јевтића, Жаку Миличевића, и Свету Ильјију свршене матуранте, да су њихове породице у Ници.

В. Јан Годоровић ординац б. п. XVI моли свакога, који шта зна о њему, да га изгледа да је узети на горњу адресу.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

Активност обе артиљерије, нарочито жива на фронту северно од Еса, у области Шапака — Тарни — Филе, и северно од пута Бопом-Камбре. Непријатељска активност појачана је северно од Ланса и североисточно од Ипра.

Наши авијатичар бацали су три тоне експлозива у сред дана, на разне депо мунитиције. Они су исто тако и митраљезима, тукли и бацали више од тону и по експлозива на аеродром југоисточно од Камбра и на станицу Менен. Оборено је 5 непријатељских апарата а 3 су натерана да се спусте. Нашег једног апарата нема.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

Од Ставио до мора умерена артиљеријска акција, као акција на роля између Адаће и Бренте.

Бој је неколико ваздушних борба, у којима су Енглези оборили један непријатељски авион.

Кевијано, Басно, Трезио и Месре поново су бомбардовани са непријатељских аероплана. Штета је незнатна, жртава је мало.

Један од наших дрижабла отишао је пре оноћ до непријатељског аеродрома у Сан Џакома ди Веља и бацко тоју експлозиву.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

АТИНА. — Два наредника који су у Ламији осуђени на смрт због побуње срђаници су данас. — Побуњеници се и даље враћају у касарне. Јуче се јавило војним властима б. б. Веће је у Ламији бати манифестирају против побуње.

ПАРИЗ. — Хавасова Агенција јавља: Према листу «Хералд» односно између Немачке и Шпаније остају затегнути све до немачког одговора на испанску потпуност о торпедовању лађе «Гирзелда».

ПАРИЗ. — Хавасова Агенција јавља из Женеве: Аустријски конзуљ у Женеви, Лединег ухапшен је под сумњом, да врши шпијунажу.

ПАРИЗ. — Телеграфишу из Амстердама: Кајзер и аустријски цар Карло ускоро ће се састати у Дрезди.

ПАРИЗ. — Према званичном гајаштеву америчка власт је организује колонијалну војску. У њу ће се узета 30.000 јуришица са Филипинских острва.

ПАРИЗ. — Агрономи Институт, који су Немци овластили у Гаву као француски универзитет, досада има само једног ученика.

ПАРИЗ. — Из Лондона јављају «Матену»: Лојд Чорц и генерал

Робертсон вратили су се. Они сматрају конференцију у Версалу као најплоднију од свих које су биле од почетка рата и кажу, као и Клеменс, да су резултати изванредно повољни.

БЕРН. — Векерле поново напада на велике тешаће у стварању владајуће српске, вратично код независне српске артиљерије.